

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Siirtolaskelmien tarkistaminen on tärkeä tehdä koska sillä varmistetaan kuntien valtionosuuksien ja hyvinvointialueiden rahoituksen oikeellisuus. Kuntien ja hyvinvointialueiden tasapuolisen kohtelun varmistaminen on ehdoton tavoite.

Hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän tulisi toimia niin, että vuoden 2023 hyvinvointialueiden rahoitus vastaa kunnista ja kuntayhtymistä siirtyneitä toiminnan kaikkia ja tosiasiallisia kustannuksia.

Siirtyvien kustannusten laskennalla on pysyvä vaikutus hyvinvointialueiden rahoitukseen jatkossa. Siirtyvien kustannusten tulee vastata tosiasiallista alueellista kustannustasoa.

Lisäksi on otettava huomioon, että koronan takia ei kaikkia hoitoja pystytty antamaan vuosina 2021 ja 2022, mikä keinotekoisesti laski kuntien sote-kustannuksia. Koronakorvaukset myös lisäsivät kuntien sotetuloja ko. vuosina.

Yleisesti ehdotus on kannatettava. Hyvinvointialueiden rahoituksen tasoon vaikuttavat kertaluonteiset erät tulee neutralisoida rahoituksen tason määrittelyssä, samoin kuin hyvinvointialueiden rahoituksen tasoon tulee sisällyttää myös kaikki siirtyvän toiminnan aiheuttamat kustannukset.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2

momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset
2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät
3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä
4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen
5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen
6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot

Esitetyt erät on tarkistettava ja käsiteltävä valtakunnallisesti oikeudenmukaisesti ja yhdenmukaisella tavalla. Näin varmistetaan em. erien yhtenäinen käsittely kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituksessa. Näiden erien lisäksi saattaa olla muitakin eriä, jotka saattavat vääristää hyvinvointialueelle siirtyviä kustannuksia.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Kunnat saivat koronaan liittyviä korvauksia, joten korvausten vaikutus kuntien tilinpäätöksiin on hyvä selvittää. Terveystoiminnan kertynyttä hoitovelkaa ei ole huomioitu missään laskelmissa ja tämä epäkohta tulisi ehdottomasti korjata.

Valtakunnallisena ongelmana on asiakasmaksujen epäyhtenäisyys. Asiakasmaksujen pitäisi valtakunnallisesti olla yhdenmukaiset, nyt valtion rahoituksella kompensoidaan tiettyjen alueiden asiakasmaksuja.

Vuosien 2021 ja 2022 toimitilakustannukset ovat olennaisesti matalammat kuin vuonna 2023 hyvinvointialueen maksettavat toimitilavuokrat johtuen vuokra-asetuksesta. Kohonneet toimitilakustannukset tulisi huomioida hyvinvointialueen rahoituksessa.

Kuntien hallinnon ja huollon kustannusten kirjaamiskäytännöt kirjanpidossa tulee tarkistaa eli onko kuntien kirjanpidossa kirjattu em. toimintojen kustannukset sosiaali- ja terveystoimen kustannuksiin.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnys mielestänne oikea?

Oikaistavan euroraja pitäisi olla pienempi, esitetty rajausta rajaa pois ennen kaikkea pienten hyvinvointialueiden kustannuksia.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Oikaisumenettely tulisi tehdä välittömästi oikeudenmukaisella ja yhtenäisellä tavalla. Hyvinvointialueiden rahoituksesta tulee olla ajantasaiset ja oikeantasaiset tiedot koska rahoituksen taso vaikuttaa alueilla tehtäviin sopeuttamistoimiin. Hyvinvointialueiden tekemillä sopeuttamistoimilla on suora vaikutus tarjottaviin palveluihin ja uudistuksen tavoitteiden toteutumiseen.

On oikea tapa lähettää kysely kunnille, kuntayhtymille ja hyvinvointialueille. Tämän jälkeen tietojen vertailu on tärkeää, jotta mahdolliset epätarkkuudet nousevat esille.

6. Muita huomioita.

Hyvinvointialueiden rahoitusmalli on aiheuttanut voimassaoloaikana jatkuvia lainsäädännön ja asetusten korjaustarpeita. Laskelman mekaanisuus ja koko maan tasojen käyttäminen mallin eri komponenteissa aiheuttaa vinoumaa rahoituksen ohjautumisessa. Ministeriöiden tulisi pohtia rahoitusmallin toimivuutta sekä tarvittaessa uudistaa rahoitusmallia, jotta varmistetaan hyvinvointialueiden rahoituksen oikea taso ja riittävyys.

Vatanen Jyrki
Satakunnan hyvinvointialue